

Notulen - 6^e Bijeenkomst Gebiedsproces Schoonebeek

Datum: 23-11-2022; 19:30 – 21:30

Locatie: de Boo - Schoonebeek

AANWEZIGEN:	AFWEZIG MET/ZONDER KENNISGEVING:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gonnie Heidemans – Dorpsbelangen Schoonebeek ▪ Marcel Heidemans – Dorpsbelangen Schoonebeek ▪ Henk Vredeveld – Dorpsbelangen Schoonebeek ▪ Jos van Hees – Dorpsbelangen Schoonebeek ▪ Harry de Heij - Dorpsbelangen Schoonebeek ▪ Mevr. A. Kruit – inwoner Schoonebeek ▪ Gerrit Fransen – inwoner ▪ Berthilde Bouman – inwoner Schoonebeek, Steunfractie D66 Drenthe Irene Driehuis – inwoner Weijerswold ▪ Marineke Leijenhorst – inwoner Schoonebeek ▪ Esther Brinkman – inwoner Stieltjeskanaal ▪ John Egas – inwoner Schoonebeek ▪ Peter Wolken – Industriekring Schoonebeek ▪ Wim Akkerman – LTO afd. Schoonebeek ▪ Hendrik Jan Laarman - Gemeente Emmen ▪ Hendrikus Krabman – Gemeente Coevorden ▪ Rob Gort - Gemeente Coevorden ▪ Iwan de Lugt - Provincie Drenthe ▪ Tom Grobbe – Waterschap Vechtstromen ▪ Nicole Hardon – ministerie EZK (voorzitter) ▪ Gerco Hoedeman – ministerie EZK ▪ Jacob Spiegelaar – NAM ▪ Hans Ardesch – NAM ▪ Erwin Bruinewoud - NAM ▪ Leendert Geurtsen - NAM ▪ Geske Barendregt – NAM (notulen) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Christian Gozevoort – Industriekring Schoonebeek ▪ Fred van Lunen – inwoner Weijerswold ▪ Herman van Rijn – inwoner Vlieghuis Coevorden ▪ Jan Horring – inwoner Padhuis ▪ Gerrit Wittenberg – inwoner (aanwoner S313) ▪ Jan Nicolaï – Natuurvereniging Stroomdal ▪ Gerrit Pomp – inwoner Schoonebeek ▪ Karin Nijpma – inwoner Schoonebeek ▪ Arend Breimer – inwoner Schoonebeek ▪ Louise Sudmeijer – inwoner Schoonebeek ▪ Johan Scheltens – inwoner Schoonebeek ▪ Freek Ensink – inwoner Schoonebeek ▪ Erik van Loon – Gemeente Emmen ▪ Rudy Schuring – Gemeente Emmen ▪ Gerda Kos – Gemeente Coevorden

Agenda

Voorafgaand aan de vergadering is een concept-agenda rondgestuurd (bijlage 1).

Opening

Nicole Hardon, beleidsmedewerker bij het ministerie van EZK, is de voorzitter vanavond.

Notulen en Q&A

De notulen van 9 november zijn vooraf in concept toegestuurd en worden besproken.

- De gedragscode zou worden gemaïld omdat de link niet werkte. Dit is nog niet gedaan, actie blijft staan. Opgemerkt wordt dat de gedragscode is opgesteld door de branchevereniging van de olie- en gasindustrie en dat deze een naamsverandering heeft ondergaan (van NOGEPa naar Element NL). De gedragscode is opgesteld in 2017. Er wordt gewerkt aan een update, die komt binnenkort beschikbaar.
- De publickssamenvatting zou uitgewerkt worden in een begrijpelijke animatie. Deze opdracht is uitgezet, zodra er een concept is wordt deze met de deelnemers gedeeld.

Het verslag wordt vastgesteld.

Q&A d.d. 21 november:

- Er is onduidelijkheid over het aantal fte aan werkgelegenheid waar de oliewinning voor zorgt. Dit zit als volgt: er is sprake van 150 fte aan NAM-personeel en 150 fte aan contractors. Contractors zijn ingehuurd door NAM hebben ook een volwaardige baan, voorbeeld hiervan is het personeel van de Boo.

- Er is per mail een aantal nieuwe vragen gesteld, deze zijn niet volledig overgenomen in de Q&A. Dit graag herstellen. Aan de beantwoording hiervan wordt nog gewerkt.

De notulen van 27 oktober zijn op de vorige vergadering van 9 november besproken. Er waren nog enkele aanvullingen, die zijn toegevoegd in een tekstkader in het verslag. Het verslag wordt inclusief deze aanvulling vastgesteld.

Status onafhankelijk voorzitter

Er is duidelijkheid over de onafhankelijk voorzitter. De bestuurlijke tafel heeft ingestemd met de voordracht van Bert Bouwmeester als onafhankelijk voorzitter van deze ontzorgtafel. Vanwege vakantie lukte het hem helaas niet om vanavond al aanwezig te zijn. Er is een kennismakingsgesprek gepland met hem en enkele leden van het bestuurlijk overleg waarin zijn aanstelling verder wordt besproken. Mocht deze groep nog input willen geven, dat kan dat door voor 30 november een mail te sturen aan EZK (yasmin.broere@rvo.nl).

Afsprakenkader

Vanavond wordt een eerste concept van het Afsprakenkader besproken (versie d.d. 23 november). Dit stuk is gemaakt op basis van de input die op eerdere avonden is gegeven en staat open voor verdere suggesties. De tekst wordt in detail – pagina voor pagina - doorgesproken. Dit wordt de eerste ronde, er komt in de komende sessies ook gelegenheid voor aanvullingen en aanscherpingen.

Het concept wordt met de aanwezige inwoners besproken. De ambtelijk vertegenwoordigers zijn aanwezig als toehoorder en waar nodig om eventuele vragen te beantwoorden. Wel kijken ze kritisch mee. Hun opmerkingen en bijdragen worden ook verzameld (verderop in dit verslag).

Q: Waarom is de overheid alleen toehoorder, gemeente is ook stakeholder, heeft grond, moet vergunningen verlenen en naast haar burgers staan. Kunnen we zo wel terugvallen op de gemeente als er iets gebeurt?

A: Gemeenten vinden dit proces heel belangrijk en volgen dit van dichtbij, gaan straks vergunningen behandelen, hun rol komt nog via college en gemeenteraad. De input uit deze ontzorgingstafels helpt daarbij. In december worden de gemeenteraden geïnformeerd via rapporten en presentaties, in januari wordt een en ander besproken. Dat is openbaar en te volgen voor de deelnemers. De aanwezigen zullen een overzicht krijgen van deze avonden en hoe ze te volgen zijn (**actie**).

Algemene suggestie: geef elke regel een cijfer, dat maakt komende aanpassingen en besprekingen makkelijker.

Pagina 1 (voorblad)

- Geen opmerkingen.

Pagina 2 (doel en totstandkoming)

- 1^e punt: hier wordt benoemd dat de huidige wijze van verwerking, waterinjectie, de voorkeur heeft boven andere alternatieven. Dat moet nog blijken en is te voorbarig. Het is onduidelijk hoeveel opties er zijn, de publieksamenvatting noemt er vier, de presentatie over het aanvullend onderzoek op 23 november noemt er drie. Is de circulaire optie dan al afgefallen? Heeft EBN ook een stem in de selectie van de opties? Worden de effecten op mens en milieu meegewogen in de keuze? Afgesproken wordt dat de opties de volgende keer toegelicht en besproken worden (**actie**).
- 5^e punt: hier wordt benoemd dat afspraken niet gewijzigd kunnen worden zonder unanieme instemming. Unanieme instemming van wie? Dit vergt nadere verduidelijking.

Pagina 3 (wettelijke afspraken)

- 1^e punt: de afkorting 'etc' niet gebruiken, weglaten en alles benoemen.
- 3^e punt: monitoring en inspecties van putten: vallen hier ook afgesloten putten onder? Hierover is ook een vraag gesteld in de Q&A. Afgesproken wordt eerst die vraag te laten beantwoorden en dan te zien of er een aanpassing in het afsprakenkader moet worden gedaan, bijvoorbeeld door op te nemen dat dit ook gaat gelden voor nog af te sluiten putten.
- 3^e punt: eerder is gesproken over intensiever toezicht vanuit SodM. Kan dat hier worden opgenomen? Nee, dit hoofdstuk gaat over de wettelijke afspraken. SodM bepaalt zelf – onafhankelijk – waar en hoe ze toezicht houdt. NAM en EZK kunnen SodM niet vragen om aanvullend toezicht. Wellicht dat de op te richten stichting contact kan leggen met SodM. SodM heeft een signaleringsmelding: je kunt actief geïnformeerd worden over hun werk en besluiten in jouw regio.

- 5^e punt: wie betaalt de kosten die voortkomen uit de schadeafhandeling door de Commissie Mijnbouwschade? Dat is de NAM. Dit specifiek benoemen? De manier van schadeafhandeling is geregeld bij wet en het is daarom niet zonder meer mogelijk of nodig om in dit afsprakenkader aanvullende zaken op te nemen. Dit moet juridisch worden gecheckt (**actie**).
- 5^e punt: eerder is gesproken over 'de Limburgse methode' of iets vergelijkbaars creatiefs. Ook dit moet worden onderzocht. NAM krijgt de schademeldingen niet binnen, hier gelden wettelijke afspraken. Als er iets dergelijks wordt afgesproken, dan niet in dit specifieke hoofdstuk (wettelijke afspraken), maar elders in het document.

Pagina 4 (onafhankelijke stichting)

- 3^e punt: de op te richten stichting vormt afspiegeling van partijen: hoe wordt dat aangepakt om te zorgen dat het een juiste afspiegeling is? Onder leiding van de onafhankelijk voorzitter kan dit ingevuld worden, in overleg met de deelnemers. Dit kan ook nog na het afsprakenkader vorm krijgen.
- 4^e punt: de stichting fungeert als klankbordgroep: ook richting de gemeente en EZK.
- 6^e punt: Aanvullend onderzoek:
  - o 'het verzoek daartoe redelijk is' : wie bepaalt dat? Dit moet nader uitgewerkt en suggesties zijn welkom, het gaat erom dat het binnen proportie is en geen blanco cheque is.
  - o 'belanghebbenden worden tussentijds geïnformeerd': uitbreiden met betrokkenheid in en afstemming over de te nemen stappen.
- 9^e punt: de financiering van de stichting moet nog nader ingevuld worden, dit is onderwerp van gesprek op de bestuurlijke tafel. Het is belangrijk dat hier sprake is van onafhankelijkheid, vandaar dat NAM niet als directe financier staat genoemd.

Pagina 5 (monitoring)

- 1^e punt: 'belanghebbenden willen inzicht in de volgende effecten':
  - o Monitoringsparameters toevoegen: wanddikte buizen en cementkwaliteit.
  - o 'Onregelmatigheden, incidenten': wellicht opnemen dat de inhuur van een onafhankelijk expert mogelijk is voor verificatie van deze informatie. Een mogelijke optie, die wel ook werkbaar moet zijn voor NAM. Hoe zorgen we dat bewoners hiervan op de hoogte worden gehouden, hoe weten we zeker dat NAM dit goed doet en meldt als er iets aan de hand is? Dit is ook in het belang van NAM, zij heeft een groot belang om dit zorgvuldig, solide en transparant te doen, gezien de gedane investeringen en de hoeveelheid olie die nog in de grond zit. Deelnemers willen iets meer comfort op dit punt, er wordt nagedacht hoe dit verder uit te werken.
  - o 'Eventueel schade ten gevolge van oliewinning': dit betreft alleen publieke data, dus geen specifieke gegevens van bewoners en bedrijven. Dit punt verduidelijken. Er zijn ook andere type schades (schade aan drainage e.d.) waar al afspraken over zijn, die worden geen onderdeel van dit afsprakenkader. Hier ook passage toevoegen over 'nog onvoorziene omstandigheden waar nog geen sprake van was ten tijde van het opstellen van het afsprakenkader'.
- 3^e punt: aanvullende monitoringsafspraken kunnen door NAM worden opgenomen: dit is te vrijblijvend, 'kunnen' veranderen in 'worden'.
- 4.1 'bodemdaling': hier een passage uitwerken over de voorgestelde nulmeting aan een aantal beeldbepalende panden
- Toevoegen paragraaf 4.3 monitoring: mens en milieu.
- Toevoegen paragraaf 4.4 monitoring: flora en fauna. Over de invulling van deze twee paragrafen moet nog worden nagedacht. Wellicht onderscheid maken in de aanlegfase en productiefase.

Het concept is deze avond doorgesproken tot en met pagina 5. De volgende keer wordt de rest besproken. Ook ligt er dan een integraal nieuw concept. Overige punten:

Q: kan het Afsprakenkader onderdeel worden van de vergunning, en zijn daarmee de afspraken geborgd?

A: dit moet juridisch worden gecheckt (**actie**).

Q: enige vorm van compensatie voor Schoonebeek, een bijdrage aan de regio, is ook een aandachtspunt.

A: dit wordt besproken in de pijler 'bijdrage aan de regio'.

Q: Eerder is gesproken over de zogenaamd Limburgse methode tav schadeafhandeling. Hoe staat het daarmee?

A: EZK gaat hierover met NAM in gesprek en zal op deze tafel worden teruggekoppeld.

Ambtelijk wordt de volgende input meegegeven:

- Pagina 2, 3^e punt: hier worden de deelnemers aan het gebiedsproces benoemd. Graag onderscheid maken in de deelnemers: de overheden zijn toehoorder, geen deelnemer.
- Pagina 4, 2^e punt: 'gebiedsproces' vervangen door 'ontzorgingstafel'
- Pagina 4, 9^e punt: financiering van de stichting: dit is een voorstel van NAM en moet nog bestuurlijk worden besproken.

Toelichting NAM op monitoring

Het tweede deel van de avond wordt door NAM een toelichting gegeven op hoe het bedrijf eventuele risico's analyseert, monitort en hier passende beheersmaatregelen op maakt. NAM werkt met risicoanalyses volgens de 'BowTie methodiek' (vlinderstrik). Dit is een kwalitatieve methode waar ongewenste gebeurtenissen onderzocht worden op mogelijke consequenties, om hier vervolgens passende maatregelen op in te richten (door het opwerpen van barrières en mitigerende maatregelen).

De slides zijn als bijlage bijgevoegd (**actie**). Om de vlinderstrik methode te kunnen toepassen moet je goed het proces begrijpen dat je wilt beheersen. Er wordt een schematische boorschacht getoond dat laat zien dat zo'n schacht bovenin breed begint met meerdere buizen, met in het midden de buis die tot de diepe ondergrond reikt. Dit wordt gedaan om de zowel de omgeving te beschermen als de integriteit (veiligheid en stevigheid) van de buis. Ook wordt het monitoringsschema van Twente getoond: alle parameters waarop gemonitord wordt en toezicht wordt gehouden door SodM. Dit zal als basis worden gebruikt voor Schoonebeek, aangepast naar deze specifieke situatie.

Q: Van welk materiaal wordt de binnenbuis?

A: Dat wordt nog onderzocht, mogelijk een kunststofbuis. Voordeel is dat die niet roest, nadeel is dat het kwetsbaarder is voor de monitoringsapparatuur die regelmatig door de buis heen gaat. De buizen zullen dan regelmatig moeten worden vervangen. Vergelijk het met een bandenwissel: als deze te dun worden, dan is het tijd om ze te wisselen.

Q: Wie houdt daar toezicht op?

A: SodM. NAM zelf monitort dit actief, het is ook in het belang van het bedrijf, NAM heeft immers geen belang bij het stilleggen van de productie, wat maakt dat het zeer zorgvuldig met dit soort zaken omgaat.

Q: Hoe blijven we gedurende de uitvoering op de hoogte van toezicht en adviezen van Sodm?

A: EZK stemt met Sodm af over hoe Sodm communiceert en of er specifiek voor Schoonebeek iets ingericht kan worden.

Q: Het voorbeeld dat gegeven wordt is van Twente, maar daar is alleen sprake van een gasveld, hier zijn zowel olie- als gasvelden. Kan dit met elkaar vergeleken worden?

A: Geologisch is het goed te vergelijken, het Schoonebeek gasveld betreft dezelfde geologische formatie als de velden in Twente. In Schoonebeek ligt het gasveld dieper dan in Twente, het Schoonebeek gasveld ligt op zo'n 3km diepte en daarboven bevindt zich de olielaag op zo'n 800m. Beide lagen zijn van elkaar gescheiden. Er vindt geen uitwisseling tussen deze lagen plaats. Ook niet via de winningsputten: de ene put gaat naar het olieveld, de andere naar het gasveld, er zijn geen putten met openingen in beide lagen. De olielaag met de afsluitende laag daarboven vormt een extra beschermlaag.

Q: Is er al ervaring opgedaan met het injecteren van productiewater? Ook door olievelden heen naar gasvelden?

A: Er is ervaring opgedaan in Nederland en door NAM met het injecteren van productiewater in gasvelden. Bij de winning van gas in Oost-Nederland komt ook productiewater mee naar boven, dit is de afgelopen jaren weer in het Schoonebeek gasveld geïnjecteerd. Dit gebeurt ook aan de Duitse kant. Eerder gebeurde het in Dalen en Coevorden, en op andere plekken in Nederland. Het is dus zeker niet ongebruikelijk. Wel is er een verschil met dit proces, de hoeveelheid zal toenemen.

Q: Stel er zit een scheur in de buis, hoe werkt dan de risicosystematiek?

A: Als er een scheur in zit en er ontstaat een gaatje, dan verandert de druk, gaat de klep dicht en wordt het proces stopgezet.

Wvttk

De deelnemers willen graag een overzicht van de data van de komende openbare gemeenteraads- en commissievergaderingen van Emmen en Coevorden over dit onderwerp (**actie**).

Afsluiting

De volgende bijeenkomst zal plaatsvinden op woensdag 7 december van 19:30 – 21:30 uur.

Locatie: 't Aole Gemientehuis - Schoonebeek

De volgende data zijn gereserveerd:

- Wo 11 jan 2023
- Wo 25 jan 2023
- Wo 15 feb 2023
- Optie publieksavond op wo 8 febr.